

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის შრომები. სპეციალური გამოშვება:
კლარჯეთისა დიდებულთა უდაბნოთა
თბილისი. 2012

„ქართული ხელოვნების სახლი“ სტამბოლში

2011 წელს ქართულ-თურქული კულტურული ურთიერთობების გაღრმავებისა და თურქეთში ქართული ეთნიკური კულტურის განვითარების მიმართულებით მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადაიდგა – 17 დეკემბერს სტამბოლში „ქართული ხელოვნების სახლი“ გაიხსნა. დამფუძნებელი და დირექტორი არის ბატონი შემსეთთინ იემი (გიორგი ირემაძე). იგი თურქეთელი ქართველია, ზემო მაჭახლის მინდიეთის თემის სოფელ ირემეთიდან.

გიორგი ირემაძეს თურქეთში ქართული კულტურის განვითარების საქმესთან ხანგრძლივი პერიოდი აკავშირებს. გიორგის მშობლები – ქაზიმ ირემაძე და ნაზი გივიაძე-ირემაძე თურქეთში განხორციელებული მრავალი კულტურული პროექტის ინიციატორები არიან. „ქართული ხელოვნების სახლის“ კულტურულ ღონისძიებებს ხელმძღვანელობენ იბერია ოქქან-მელაშვილი და ეკა ირემაძე-მელაშვილი. იბერია დიდი ქართველი მოღვაწის – აჰმედ მელაშვილის ვაჟია და აგრძელებს მამის მიერ დაწყებულ კულტურულ საქმიანობას. „ქართული ხელოვნების სახლთან“ თანამშრომლობს თამარ თედორაძე, სტამბოლის უნივერსიტეტის დოქტორანტი, ახალგაზრდა მეცნიერი საქართველოდან.

„ქართული ხელოვნების სახლის“ დაარსების იდეა ხანგრძლივი დროის განმავლობაში არსებობდა თურქეთელ ქართველთა შორის. ბუნებრივია, ასეთი მნიშვნელოვანი პროექტის განხორციელება დიდ დროს და სახსრებს მოითხოვდა. მოსამზადებელი სამუშაოები მთელი წლის განმავლობაში მიმდინარეობდა.

„ქართული ხელოვნების სახლი“ სტამბოლის აზიურ ნაწილში, ქადიქოის რაიონშია განთავსებული და თვალს ახარებს აბრაზე ამოკვეთილი ქართული წარწერა. ცნობილია, ქადიქოის რაიონი გამორჩეულია კულტურის ცენტრების სიმრავლით. ადგილობრივი მოსახლეობა კმაყოფილებით შეხვდა მორიგი კულტურულ-საგანმანათლებლო კერის გახსნას.

ბატონი გიორგი ირემაძის სიტყვით, „ქართული ხელოვნების სახლის“ მიზანია თურქეთ-საქართველოს მეგობრობისა და სტრატეგიული პარტნიორობის ფარგლებში კულტურული ურთიერთობების შემდგომი გაღრმავება; ზრუნვა თურქეთის ეთნიკურ ქართველთა კულტურის გადარჩენისათვის, ასევე, სხვა კავკასიელ ხალხთა ეთნო-კულტურული მრავალფეროვნების წარმო-

ჩენა“.

„ქართული ხელოვნების სახლის“ გახსნის საპატიო მისია დაეკისრა აჰმედ მელაშვილი-ოხჯანის ქვრივს, ქალბატონ იუქსელს. ღონისძიებას დაესწრნენ დიასპორის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრი, ბატონი მირზა (პაპუნა) დავითაია, თურქეთის რესპუბლიკაში საქართველოს საელჩოს გენერალური კონსული ბატონი ზურაბ პატარიძე, რომელმაც „ქართული ხელოვნების სახლს“ დიდი მხარდაჭერა აღმოუჩინა; ამ ზემისათვის საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის კურთხევით სტამბოლში ჩავიდა საქართველოს საპატრიარქოს ჯანდაცვის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, არქიმანდრიტი ადამი (ახალაძე). „ქართული ხელოვნების სახლის“ გახსნას დაესწრნენ საპატრიარქოს თანამშრომლები, მეცნიერები და ხელოვნების სფეროების წარმომადგენლები.

„ქართული ხელოვნების სახლის“ გახსნას მიესალმნენ ქადიქოის რაიონის კულტურის დაწესებულებებისა, თურქეთში მოქმედი ქართული და კავკასიური კულტურის ცენტრებისა და თურქეთის ამა თუ იმ რეგიონში არსებული ქართული კომპაქტური დასახლებების წარმომადგენლები. ღონისძიებას ესწრებოდა საპატიო სტუმარი – ბატონი სირლი ოხთურქი – სიონურ იაინილარის ხელმძღვანელი, რომელიც გამოსცემდა აჰმედ მელაშვილისა და ვახტანგ მაღაყმაძის ნაშრომებს.

„ქართული ხელოვნების სახლში“ წარმოდგენილია ტრადიციული ქართული ხელოვნების ამსახველი მუდმივმოქმედი ექსპოზიცია. პერიოდულად ახლდება მხატვართა გამოფენები. იმართება მუსიკალური და სხვა სახის შემოქმედებითი საღამოები, იწვევენ ქართული კულტურის წინაშე დვაწლმოსილ ადამიანებს და მათ დვაწლს აცნობენ ფართო საზოგადოებასა და ახალგაზრდა თაობას. დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ცნობილი თურქი მეცნიერის, პამუკკალეს უნივერსიტეტის დოცენტის, ფაჰრიე ბაირამის მონოგრაფიის – „ართვის ქართული მონასტრების არქიტექტურა“ – წარდგენასა და განხილვას. პროფესორმა ფაჰრიე ბაირამმა წაიკითხა მოხსენება „შუასაუკუნეების ქართული არქიტექტურა ანატოლიაში“. გაიმართა წარდგენა ოზგე ჩ. დენიზჯის გამოკვლევისა „ქართველები, ისტორია, ენა, კულტურა, მუსიკა“. აქვე განთავსებულია ანსამბლ „კაფდაღის“ – „კავკასიის მთის“ სარეპეტიციო დარბაზი.

„ქართული ხელოვნების სახლს“ კულტურულ-საგანმანათლებლო ფუნქციაც აქვს: იმართება საბავშვო-შემეცნებით ღონისძიებებიც. იწვევენ სკოლების მოსწავლეებს და აცნობენ ქართულ კულტურას. ქართველი მხატვარი ჯ. თანდოღლუ ატარებს ბავშვებისათვის გაკვეთილს „ყველას შეუძლია ხატოს“; ხოლო იბერია მელაშვილი და ქენან იაშარი-ურბენიძე მსურველებს ასწავლიან ქართულ მრავალხმიან სიმღერებს და სხვადასხვა ქართულ ხალხურ საკრავზე დაკვრას.

მნიშვნელოვანია, რომ „ქართული ხელოვნების სახლმა“ შემოიკრიბა თურქეთში მცხოვრები ჩერქეზი, ჩეჩენი, აფხაზი ხელოვანები და იმართება მათი გამოფენები თუ სხვადასხვა წიგნებისა და კრებულების წარდგინებები.

„ქართული ხელოვნების სახლი“ ჩართულია სხვადასხვა ეთნოგრაფიული ექსპედიციის ორგანიზების საქმეში და მას ხშირად სტუმრობენ საქართველოდან სამეცნიერო სიმპოზიუმებში მონაწილეობის მისაღებად ჩასული მეცნიერები.

„ქართული ხელოვნების სახლში“ იგეგმება აჰმედ მელაშვილისა (ოზქანის) და ჰაირი ჰაირიოღლუს (ვახტანგ მაღაყმაძის) ხსოვნის უკვდავყოფისაკენ მიმართული ღონისძიებები, აქვე განთავსდება მათი სამეცნიერო არქივები. მსურველებს შესაძლებლობა აქვთ გაეცნონ ქართულ-თურქული კულტურული ურთიერთობების ამსახველ მცირე ბიბლიოთეკას, სადაც დაცულია ჟურნალ „ჩვენებურების“ ის ნომრებიც, რომლებიც ბიბლიოგრაფიულ იშვითობას წარმოადგენს.

გიორგი ირემაძე მადლიერებას გამოხატავს ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ფაკულტეტის დეკანატისადმი (დეკანი პროფესორი დარეჯან თვალთვაძე, დეკანის მოადგილე პროფესორი თედო დუნდუა) და ამავე უნივერსიტეტის საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის „შრომების“ რედაქციისა და ავტორებისადმი, რომლებიც დიდ ადგილს უთმობენ თურქეთელ ქართველთა ისტორიისა და კულტურული მემკვიდრეობის საკითხების შესწავლას. აღსანიშნავია, რომ პროფესორ დარეჯან თვალთვაძისა და პროფესორ თედო დუნდუას ინიციატივით „ქართული ხელოვნების სახლის“ ბიბლიოთეკას ეგზავნება უნივერსიტეტის მიერ გამოცემული ყოველი მორიგი კრებული. იგეგმება შემდგომი თანამშრომლობაც.

ვუსურვებთ სტამბოლის „ქართული ხელოვნების სახლს“ წარმატებებს. ამ ცენტრის არსებობა მნიშვნელოვანი განაცხადია ქართულ-თურქული კულტურული ურთიერთობების შემდგომი გაღრმავების კუთხით და დიდი სტიმულია თურქეთის ეთნიკური ქართველების ენობრივი და ეთნიკური იდენტობის გადარჩენისათვის.

როზეტა გუჯეჯიანი